

Kitajfka Mazhaha
 Vlak mefez zvedè,
 Zhe le s' pol vode
 In vina poliè.
 Sa vesilo jo poshle Vodník
 Njé nemaren skrbník.

Pisava je precej velika in razločna. —
 Na drugi strani lista stoji spodaj v kotu:

838.

Nr. 11.

B. Urschitsch.

Ivan Kunšič.

Slovensko gledališče. V zadnji tretjini gledališke sezone, t. j. meseca februarja in marcija smo imeli vsega skupaj dvaindvajset predstav. Med temi je bilo osem dramatiških, dvanajst opernih, a dva večera sta se predstavljali drama in opera druga poleg druge.

Med znamenitejše dramatiške predstave v tem času smemo šteti po pravici slovito Wilbrandtovo igro »Arija in Mesalina«, ki se je uprizorila prvič na našem odru dne 4. februarja. Ker nismo utegnili prisostvovati ti predstavi, se tudi v presojo te igre ne maramo sedaj spuščati; sicer se pa nadejamo, da se ta igra ponovi v prihodnji sezoni navzlic temu, da ni bila, kakor smo čuli od strani, po okusu našega toli izbirčnega občinstva. Drama, kakršna je »Arija in Mesalina«, se po naših mislih ne študira samo za enkrat.

Tudi »Narcis«, ki so ga igrali drugič dne 15. februarja, ni zbujal pri našem občinstvu zanimanja, ki bi ga bil zaslužil.

Še bolj pa se čudimo, da niti Benedixovo vesela igra »V ječi«, ki smo jo videli dne 3. marcija in ki je pred vsem zabavna, ni pridobila več gledavcev. Igra je sicer brez posebne pesniške vrednosti, a dičijo jo vse one lastnosti, po katerih se dramatični proizvodi nevadno prikupujejo širšim slojem občinstva. Moč te, kakor družih Benedixovih iger tiči v situaciji, in dasi sloni vse dejanje na nekoliko neverjetnih premisah, ima igra vendar povsem tisti učinek, ki ga zahtevamo od dobre veseloigre.

Takisto nas je iznenadilo, da Shakespearjeva veseloigra »Kako se ženske kroté«, ki se je uprizorila 11. marcija, ni našla boljšega odziva pri občinstvu; obžalovati je to tem bolj, ker se je ta večer igralo res izborno.

Zato pa je bilo seveda gledališče primerno dobro obiskano dne 6. februarja, ko se je precej slabo igral »Lumpacij Vagabund«, in pa 6. marcija, ko se je predstavljala do skrajnosti neslana in dobremu okusu naravnost v obraz bijoča burka »Robert in Bertram«.

Bolj nego z zadnjima dvema igrama in pa s »Krojačem Fipsom«, ki se je igral dne 10. marcija, smo bili spet zadovoljni z uprizoritvijo izvirnega igrokaza »Otok in Struga« (dne 12. marcija), ki se je po naših mislih le preveč odlašala, in ki naj bi vsekakor večkrat prišla na vrsto, kajti navzlic vsem nedostatkom, ki se kažejo skoro brez izjeme v vseh onih igrah, katerim je dejanje vzeto iz kakega romana ali kake povesti, in katerih se tudi v tem igrokazu ne manjka, je ta igrokaz vendar domač dramatiški proizvod, katerega se nam nikakor ni treba sramovati.

Najboljše je vsekakor prvo in drugo dejanje, dočim dramatiška moč igre v tretjem in četrtem dejanju vidno pojemlje. Vzrok temu je nekoliko snov sama na sebi, kajti ko se, dejanje igre prične, je prava drama, ki obsega razmerje med baroneso Zoro in grofom Otoškim, že doigrana, in vse to, kar se vrši zdaj pred nami, je le pritikljaj oni prvi drami.

V romanu zadostuje, ako se iz pogovorov nastopajočih oseb zve ono, kar se je prej dogodilo, v drami pa je tako pripovedovanje le slabo nadomestilo,

S tem pa nismo hoteli reči, da bi se dalo v tem oziru kdo ve koliko pre narediti, temveč poudarjamo še enkrat, da se zbuja gledavcu včasih le želja, naj bi se na odru nekoliko več godilo in nekoliko manj pripovedovalo. In koncu bi bilo treba, kakor smo že namignili, vdihniti vsekakor nekoliko več živahnosti in dramatiške moči, kajti tisto opetovano prihajanje barona Konstantina, ki noče zdraviti otoških ljudi, pa je vendar zmeraj pri rokah, kadarkoli si ga pozele in sicer celo prej, nego je sploh to v istini možno, ni le jako nedramatiško in neverjetno, temveč tudi radi tega neumestno, ker zbuja slutnjo, da dela baron drugače, nego misli, in da njegovo zatajevanje samega sebe ni tako iskreno in pristno, kakor bi se dalo misliti po njegovih besedah.

Sicer pa se nam ne zdi, da bi bil gospod Borštnik značaje, ki se nahajajo v povesti, katero je dramatizoval, kdo ve koliko izpremenil. Osebe, ki nastopajo v igri, so povsem Tavčarjevi junaki, in naj o istinitosti le-teh kdo misli že tako ali tako, vsekakor treba priznati, da so zanimivi in pač tudi možni.

Igra »Pike« se je uprizorila dne 22. marcija. To je igrice, ki jo zdaj pa zdaj radi vidimo. Isti večer smo videli tudi Krylova veseloigro »Medved snubač«, ki pa je dokaj slabejša nego istega pisatelja »Tretja hči«. Oba strica v ti igri sta duševno tako omejena, da se zbuja človeku upravičeni dvomi, ali bi se dobili res kje taki strici, akoravno se nahaja v njiju značajih tudi nekoliko resničnih in brez dvojbe po življenju posnetih potezic. Kakor je videti, zna tudi Krylov pred vsem slikati ženske značaje, kajti Lila je v vsi svoji podobi, v svojem vedenju, mišljenju in govorjenju tako pristno-naravno dekle, da si pristnejšega ne moremo misliti. — Tudi Krylov nam je torej priča, da je res, kar trdijo, da namreč nobenega družega naroda pisatelji ne znajo tako pogoditi ženskega srca in značaja nego ruski . . .

Večer dne 24. marcija je bil radi tega znamenit, ker je nastopil kot gost v ulogi »Revčka Andrejčka« gospod Borštnik iz Zagreba. Gospod Borštnik je igral to ulogo povsem naravno, brez vsake pretiranosti in z nekim ljubeznivim humorjem. Priznati treba, da je njegov »Andrejček« povsem izvirna, a radi tega ne nenavadna prikazen in je zlasti hvale vredna doslednost, s katero je izvedel značaj svojega junaka. Gospodu Borštniku se pozna, da stremi za moderno smerjo igravske umetnosti. Pač pa nam je v onih momentih, v katerih je treba ubrati nekoliko bolj pristrčne glasove, gospod Inemann v ti ulogi bolj ugajal . . .

Izmed oper se je pela v tem času dvakrat »Norma« in sicer dne 2. in dne 5. februarja. Dne 10. februarja se je ponavljala spet enkrat Traviata. To predstavo je počastil s svojo navzočnostjo Nj. cesarska visokost nadvojvoda Jožef Ferdinand. Prištevali bi jo k najboljšim predstavam, kar jih je podalo dozdej naše gledališče, ako ne bi bila zlovoljna usoda hotela, da je bil tenorist popolnoma brez glasu. Komur je pri srcu ugled našega gledališča in je bil pri ti predstavi prisoten, ne bo »Traviate« poslušal več z neskalsenim veseljem . . .

Kot operno novost v tem času nam je omeniti komično-fantastično opero v treh dejanjih »Vesele ženske vindzorske«, ki jo je po Shakespearejevi veseloigri spisal dr. S. H. Mosenthal, poslovenil N. K., a uglasbil Oton Nicolai.

Prvikrat se je pela ta opera dne 18. februarja in sicer na korist zaslužnemu našemu kapelniku Hilariju Benišek, ki se je pri ti priliki znova lahko prepričal, koliko simpatij uživa ne samo pri občinstvu, temveč tudi pri pevcih. — Ponavljala pa se je dne 24. februarja in pa dne 8. marcija.

Libretu te opere sta bila za podlago pravzaprav dva proizvoda velikega Shakespeareja in sicer prva in pa zadnja njegova veseloigra, t. j. »Sen v poletni noči«, ki jo je spisal leta 1594., in pa okoli letu 1600. nastala veseloigra, ki ima isti naslov, kakor opera sama.

Sicer pa je iz veseloigre »Sen v poletni noči« — in sicer iz prvega prizora četrtega dejanja te igre — posneta samo fantastična stran zadnjega dejanja opere; drugače pa se opira ves libreto na Shakespearjevo veseloigro »Vesele ženske vindzorske«.

Vse zanimanje v veseloigri takisto kakor v operi se suče okoli komične osebe Falstaffove, dasi se nam ne vidi on glavni junak; kajti Falstaff, ki nastopa tu, ni več oni duhoviti, humorja polni Falstaff, katerega značaj je Shakespeare v svojem Henriku IV. tako krasno pogodil, ampak je skoro povsem pasivna oseba, ki ne zbuja več smeha s svojim dovtipom, temveč le še s svojo zunanostjo — bebec, ob katerem brijejo drugi svoje norce. Shakespearjevega Falstaffa je torej doletela podobna usoda, kakor Cervantesovega Don Quijota, ki je nazadnje tudi le še glupec, iz katerega se vsakdo lahko norčuje.

Glavni ulogi v veseloigri oziroma operi sta po naših mislih ulogi obeh »veselih žen«, kajti ves razvitek dejanja je zavisen od njiju bistroumne šegavosti in njiju načrta, po katerem se maščujeta nad moralno docela propadlim požeruhom radi njegove nesramne predrznosti.

Libretu se pozna, odkod izvira; kajti navzlic vsem izpremembam ga še vedno preveva nekaj Shakespearjevega duha; da, trdili bi skoraj, da je genij velikega pesnika prešel v godbo samo, ki je povsem duhovita, lepa in karakteristična, a pri tem lahko umevna.

Prvikrat v ti sezoni se je pela dne 1. marcija »Cavalleria rusticana« in pa od te opere po svojem značaju hudo kontrastujoča, a humorja polna Blodekova opera »V vodnjaku«.

Obe ti operi sta se zopet skupaj ponavljali dne 5. marcija. Tretjič se je pela potem še opera »V vodnjaku« dne 10. marcija, »Cavalleria« pa dne 15. marcija, ko se je uprizorila obenem — tudi prvič v ti sezoni — Parmova »Ksenija«, katera se je, kakor je videti, šele letos prav primilila občinstvu, kajti sprejelo jo je ne samo ta večer s pravim navdušenjem, temveč tudi, ko se je ponavljala dne 22. in 31. marcija. Ta zadnji dan je imel svoj častni večer priljubljeni tenorist Rašković, ki ostane tudi prihodnje leto še pri našem gledališču. Vsekakor šteje gospod Rašković ulogo Aleksija med najlepše svoje uloge.

Razen »Ksenije« se je pela ta večer tudi še druga izprememba tretjega dejanja iz »Trubadurja«, pa zadnje dejanje iz »Rigoletta«.

V celoti se je pel »Rigoletto« spet enkrat tudi dne 20. marcija.

Že čisto na koncu sezone je spravilo vodstvo našega gledališča še Kreutzerjevo opero »Prenočišče v Granadi« na oder, a gledališče precej prvič ni bilo dobro obiskano, menda zato, ker opera občinstvu že iz prejšnjih časov

ni bilo v dobrem spominu. Vsekakor je dejanje te opere res grozno dolgočasno in je gotovo mnogo krivo, da se bode ta igra navzlic lepi godbi težko obdržala na repertoarju.

Dne 2. aprila je bila še ena izredna prestava, in sicer se je uprizoril ta večer na korist štirim igravcem naše drame »Tambor v Puebli«. Pri ti priliki so se posamezni igravci res odlikovali, a zopet drugi navzlic svojemu častnemu večeru niso smatrali za potrebno, da bi se bili popolnoma prilastili svojo ulogo.

Listnica uredništva. Petrov: Poslane reči pričajo, da niste brez lirske žile, godne pa še niso in ne morejo biti. Čitajte, kaj smo pisali v listnici februarске št. t. l. n. pr. Vidu in Radu. — Stražan: Ne rečemo, da bi bile Vaše pesmice brez vsake cene, samo za »Zvon« niso. — Pošiljateljju pesmic: »Moja pesem«, »Moja cvetka«, »Devi«, »Na grobu« etc. Navadne, stokrat in stokrat že obdelane snovi brez krepke izvirnosti. Čitajte temeljito študijo Borutovo: »Moderno kritično stališče« v letošnjem »Zvonu«. — M—a: Vaša lirika diši nekoliko po »narodni« pesmi, in zdi se, da Vam verzifikacija ne dela prevelikih težav. Dandanes seveda ta lahkotni, brezskrbni »narodni« ton ne zadošča več, marveč treba je, da poet-umetnik izrazi svojo celo individualnost. Rime Vaše se ponavljajo prevečkrat, in apostrofa ne maramo več. Stritar ga je, kakor Vam mora biti znano, s svojo kritično šibo izpodil iz naše poezije za zmerom. Ogibajte se tudi tiste mere, ki jo je Vodnik rabil pred sto leti, n. pr:

»Je kaša zavrela,
Se trga kaj nit?
Moj sosed kaj dela?
Sem prašati sit« . . .

Zakaj Vam tako obširno odgovarjamo? Nekaj imajo Vaše pesmi na sebi, kar nam daje upati, da nam pošljete, ako boste napredovali in se hoteli učiti tehnike na dobrih vzorih, s časom kaj dobrega. Za sedaj objavimo o priliki Vašo zadnjo pesem, romanco »Ne joči se mi, dekle ti.« — V. Y.: Tudi Vam bi priporočali citirano Borutovo razpravo. In, ali Vam je znano, kaj pravi Goethe nekje v »Faustu«? . . . »Sitzt Ihr nur immer, leimt zusammen, Braut' ein Ragout aus And'rer Schmaus! Und blas't die kümmerlichen Flammen aus eucrem Aschenhäufchen 'raus! Bewunderung von Kindern und Affen, Wenn Euch darnach der Gaumen steht, Doch werdet Ihr nie Herz zu Herzen schaffen, Wenn es nicht Euch vom Herzen geht«. — Ž.: Vi bi tudi radi nosili turban in podili svojega mladega Pegaza po jutrovskih pašnikih?! Resnica je, če se hoče človek pečati z nevsakdanjimi, »višjimi« problemi in vprašanji, ali če noče, da bi ga ljudje na prvi pogled »spoznali«, takrat navadno ne zadošča hodna, domača obleka, ampak dobro je v takih slučajih obleči kak tuj kostum, na lica pa si deti — krinko. Toda če pojdemo vsi zaporedoma v orient . . . ne vem, kaj bo potem? Nekaj poetov Vas mora vendar doma, na Slovenskem, ostati za »varihe« . . .

